

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „*Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej*”

finansowany ze Środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Radom, Mazowsze, Królestwo Polskie

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Oddziału PTK w Radomiu

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

Zbiory muzealne Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Radomiu

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum radomskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego utworzono w 1910 r. w ramach działalności założonego w 1908 r. Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Radomiu. Muzeum gromadziło przede wszystkim pamiątki historyczne, dokumenty, okazy archeologiczne, numizmaty. Muzeum pozostawało w organizacji do 1923 r. Muzeum zostało rozwiązane w 1940 r. a część okazów zaginęła w czasie II wojny światowej. Kontynuatorem jego tradycji jest Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu.

Daty działalności / zakres czasowy:

1910-1914; 1923-1925; 1930-1939; 1958 – Muzeum Miejskie, 1975 – Muzeum Okręgowe

Dostępność

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

Lokalna, historyczno-krajoznawcze

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

pamiątki i dokumenty historyczne, dzieła sztuki, zbiory archeologiczne, monety i medale oraz książki

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu 26-600 Radom Rynek 11	1910: siedziba Towarzystwa ul. Lubelska 13 m. 5; lokalizacja zbiorów: mieszkanie W. Gruszczyńskiego, ul. Żeromskiego 15 m. 3 1913: lokal Towarzystwa Lekarskiego, dom M. Glogiera ul. Michałowska 1 (ob. Sienkiewicza 12) 1918: gmach starostwa ul. Żeromskiego 53 1926: poddasze biblioteki Hempla, ul. Żeromskiego 46 1930: mieszkanie, osiedle przyszkolowe Planty, ul. Poniatowskiego 6 1939: ul. Grodzka 8; ul. Żeromskiego 9 1940: ul. Piłsudskiego 12
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	tel: 48 362 43 29 malczewski@muzeum.edu.pl	
GODZINY OTWARCIA	poniedziałek - 10.00 : 15.00 wtorek - 9.00 : 15.00 środa - 9.00 : 15.00 czwartek - 9.00 : 15.00 piątek - 10.00 : 17.00	
DYREKTORZY	Dyrektor - mgr Adam Zieleziński	Kustosz –ks. Jan Wiśniewski
ZARZĄDCA		Zarząd Oddziału PTK w Radomiu
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadoptowa ny)	„Zespół popijarski”	

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Miejskie w Radomiu; Muzeum Okręgowe w Radomiu; Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Zgodnie z ustawą muzeum „gromadzi wszelkie zbiory, dotyczące fizjografii, folkloru, archeologii, etnografii, przemysłu, sztuki i t.p. (...) Roztacza opiekę nad zabytkami sztuki, pamiątkami historycznymi i osobliwościami przyrodniczymi w kraju.” (Ustawa Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Rocznik PTK 1906-1916, s. 11)

Do podstawowych zadań Oddziału zaliczono „przyjęcie i uporządkowanie oraz zagospodarowanie zbiorów muzealnych ofiarowanych i nabywanych z różnych źródeł” (1910).

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

lokalny

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Oddział PTK, założony w 1908 r. przez P. Jarzyńskiego, Sz. Jastrzębowskiego, K. Grabińskiego i ks. J. Wiśniewskiego

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Przewodniczący sekcji muzealnej – opiekun zbiorów ks. J. Wiśniewski

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Kalendarium (historia instytucji)

1908 utworzenie Oddziału radomskiego Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego
1910-11-06 przekazanie przez ks. Jana Wiśniewskiego okazów z własnej kolekcji na rzecz Muzeum; udostępnienie kolekcji dla zwiedzających
1914 przeniesienie zbiorów do nowej siedziby; zmagazynowanie kolekcji
1917-11-27 próba odbudowy działalności Towarzystwa
1918-04-26 uzyskanie subsydium Rady Miejskiej na działalność Towarzystwa
1923-03-18 uroczyste otwarcie muzeum
1926-04-01 przeniesienie zbiorów na poddasze biblioteki Hempla
1930-03-30 otwarcie muzeum w nowej lokalizacji
1940 rozwiązanie muzeum

W 1908 r. utworzony został Oddział radomski Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego (PTK), jego inicjatorami byli P. Jarzyński, Sz. Jastrzębowski, K. Grabiński i ks. Jan Wiśniewski. Jednym z celów Towarzystwa było utworzenie muzeum, którego podwaliną stały się okazy przekazane w depozyt 6 XI 1910 r. przez ks. Wiśniewskiego z własnej kolekcji. Zbiory zostały złożone w mieszkaniu W. Gruszczyńskiego (weterana powstania styczniowego) i udostępnione dla zwiedzających. Zbiory stopniowo wzrastały, uregulowano także status

przekazanej przez ks. Wiśniewskiego kolekcji, uzależniając jej obecność od możliwości właściwego utrzymania muzeum przez Towarzystwo (walne zgromadzenie członków Oddziału PTK w Radomiu, 1913). Tego samego roku zbiory zostały przeniesione do lokalu Towarzystwa Lekarskiego, Towarzystwo podjęło również starania nad uzyskaniem na potrzeby muzeum pomieszczeń Kasy Rzemieślniczej i wykonanie gablot dla mniejszych okazów. Towarzystwo Planowano urządzenie Wystawy Starożytności Radomiu i wydanie pocztówek ziemi Radomskiej, jednak do realizacji projektu nie doszło. W 1914 r. Towarzystwo przy współudziale członków Towarzystwa Higienicznego, Lekarskiego i Prawniczego, wynajęło na potrzeby muzeum lokal w domu M. Glogiera (na latach 1914-1917, za 600 rb), Komitet muzealny zajął się także przeniesieniem zbiorów z mieszkania ks. Wiśniewskiego do nowej siedziby. Wybuch I wojny światowej uniemożliwił otwarcie muzeum dla zwiedzających, część eksponatów zmagazynowano w lokalu, część przyjął na przechowanie inż. S. Magnus, członek założyciel PTK, prezes Oddziału w Radomiu w latach 1917–22.

W 1917 r. Towarzystwo wznowiło swoją działalność, w piśmie do Rady Miejskiej deklarowano również zamiar otwarcia muzeum (1918), proponując połączenie tworzącego się muzeum przyrodniczego z muzeum krajoznawczym i założenie ośrodka oświatowo-pedagogicznego, który pełniłby funkcję centrum „popularyzacji krajoznawstwa dla nauczycieli szkół ludowych, dla urządzania popularnych odczytów i pogadanek krajoznawczych, ogrodniczych, rolniczych i przyrodniczych”. Decyzją Rady Miasta Towarzystwo oraz tworzące się muzeum miejskie otrzymały roczne subsydia na działalność i utrzymanie lokalu (300 i 600 rb). W 1923 r. zbiory PTK zdeponowano w gmachu starostwa przy ul. Żeromskiego 53, a uroczyste otwarcie placówki nastąpiło 18 III 1923 r. Mowę wstępną wygłosił wiceprezes oddziału A. Pinno, aktu poświęcenia dokonał ks. J. Rokoszyński. W uroczystości wziął udział m.in. A. Janowski. Muzeum, poza stałą ekspozycją, przygotowywało wystawy czasowe. W 1926 r. zbiory przeniesiono na poddasze biblioteki Hempla przy ul. Żeromskiego 46, a następnie dzięki zaangażowaniu prezesa oddziału i dyrektora Państwowej Wytwórni Broni inż. K. Ołdakowskiego, do mieszkania na osiedlu przyzakładowym Planty przy ul. Poniatowskiego 6. Jego otwarcie nastąpiło 30 III 1930 r., zbiory zostały podzielone na kilka działów: historyczny, przyrodniczy i archeologiczny, później jeszcze przemysłowo-gospodarczy i etnograficzny (1932). W 1936 r. podjęto decyzję o zmianie nazwy na Muzeum Ziemi Radomskiej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego im. ks. Jana Wiśniewskiego. W czasie II wojny światowej lokal muzeum został zajęty przez Niemców, w 1940 r. placówkę rozwiązano, znaczna część zbiorów uległa rozproszeniu. Po zakończeniu wojny kolekcja stała się częścią zbiorów Muzeum Miejskiego. Kontynuatorem tradycji kolekcjonerskich muzeum Towarzystwa jest Muzeum im. J. Malczewskiego w Radomiu.

Pierwszą z nich była wystawa przyrodnicza prezentowana do 12 kwietnia 1923 r. Następna nosiła tytuł „Obrazy Krakowskie”. W 1925 r. muzeum zostało zmuszone do opuszczenia zajmowanych pomieszczeń. 1 maja 1926 roku zbiory złożono .. Sytuacja lokalowa muzeum zmieniła się gdy . Przeznaczyl na muzeum mieszkanie na nowo wybudowanym Muzeum zostało otwarte 30 marca 1930 r., a w 1932 r. obejmowało trzy działy: . W 1936 r. na Walnym Zebraniu członków Radomskiego Oddziału PTK podjęto decyzję o zmianie nazwy muzeum na Po wkroczeniu Niemców w 1939 r. i zajęciu przez nich budynku na Plantach, zbiory umieszczono w budynku przy ul. Grodzkiej 8, a następnie w lokalu przy ul. Żeromskiego 9. Dekretem z 1940 r. oficjalnie rozwiązano muzeum a zPo zakończeniu II wojny Światowej pozostałość kolekcji została przeniesiona do budynku przy ul. Piłsudskiego 12 i stała się zasadniczą częścią . W 1958 r. muzeum przeszło pod opiekę Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Radomiu i otrzymało status muzeum regionalnego. Efektem rozrastania się muzeum było przyznanie mu w 1964 roku budynku dawnego kościoła Św. Wacława na Placu Starego Miasta 13. Po remoncie przeniesiono tam część zbiorów archeologicznych, zorganizowano także pracownię Działu Archeologii. Wraz z powstaniem w Radomiu województwa, Muzeum Regionalne zostało przekształcone w Muzeum Okręgowe (Zarządzenie Nr 11 Wojewody Radomskiego z dnia 1.07.1975 r.), a jego dyrektorem został mgr Tomasz Palacz. Muzeum 1 lipca 1976 roku po sześcioletnich staraniach otrzymało dawny "zespół popijarski" znajdujący się w Rynku Nr 11 do swojej dyspozycji. Na mocy uchwały Zarządu Województwa Mazowieckiego nazwa muzeum została zmieniona na: "Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu", ponadto muzeum nadano statut samorządowej instytucji kultury. Mimo że organizatorem Muzeum jest Zarząd Województwa Mazowieckiego ogólny nadzór nad Muzeum sprawuje Minister Kultury i Sztuki. 24 października 2008 r. nastąpiło uroczyste otwarcie nowo odrestaurowanego skrzydła południowego budynku, w którym mieści się Dział Przyrody. Dzisiejsze Muzeum im. J. Malczewskiego w Radomiu posiada 9 działów i jest największą placówką muzealną w regionie.

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

1910: około 1000 okazów (depozyty ks. Jana Wiśniewskiego i inn.)
1910-1914: malarstwo religijne i świeckie, pamiątki i dokumenty historyczne, dzieła sztuki - sztychy, grafika, gobeliny, skamieliny (amonity, jeżowce), zbiory archeologiczne, dokumenty na pergaminie i papierze, monety i medale, wycinanki opoczyńskie oraz książki, listy Kościuszki, kolekcja okazów z wykopalisk archeologicznych Sz. Jastrzębowskiego

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

Strategia pozyskiwania zbiorów

1910: do podstawowych zadań Oddziału zaliczono „przyjęcie i uporządkowanie oraz zagospodarowanie zbiorów muzealnych ofiarowanych i nabywanych z różnych źródeł”.

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedanych eksponatów; data)

Ks. Jan Wiśniewski (1876-1943), duchowny rzymskokatolicki, kolekcjoner, regionalista, działacz endecki i oświatowy. W roku 1913 kustosz Muzeum Oddziału PTK w Radomiu.
Sz. Jastrzębowski - eksponaty z wykopalisk archeologicznych.

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Wystawy czasowe

Planowano urządzenie Wystawy Starożytności Radomiu i wydanie pocztówek ziemi Radomskiej, jednak skończyło się na projektach.

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Towarzystwo Higieniczne, Towarzystwo Lekarskie i Towarzystwo Prawnicze w Radomiu

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

1911: wycieczki szkolne (młodzież szkolna)

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1908, s. 150.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1909, s. 160.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1910, s. 208.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1911, s. 223.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1912, s. 103.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1913, s. 111.

A. Apanowicz, *Historia Muzeum Regionalnego w Radomiu*, [w:] „Rocznik Muzeum Świątokrzyskiego” 1966, t. III, s. 9-10.

R. Otolińska, *Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w Radomiu w latach 1908-1939*, 2001.

D. M. Zając, Od muzeum PTK do placówki o znaczeniu ogólnopolskim -

https://khit.pttk.pl/teksty/muzea_m_d_zajac.pdf

http://www.muzeum.edu.pl/index.php/main/page/pg_flink/historia-muzeum

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

Ciekawe cytaty

(ks. J. Wiśniewski) „Objeżdżał parafie poszczególnych dekanatów i przeszukiwał pilnie kancelarie parafialne, zakrystie, strychy i różne zakamarki. Odnalezione materiały albo otrzymywał na własność albo wypożyczał. Z pietyzmem zabezpieczał drobne nawet ślady przeszłości narodowej (...) chciał przede wszystkim uchronić zebrane pamiątki przed doraźnym zniszczeniem i ukazać je społeczeństwu.” (R. Otolińska, *Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w Radomiu w latach 1908-1939*, Radom 2001, s. 34.)

„Postanowiłem ofiarować Radomiowi moje muzeum, aby pamiątki po lepszej przeszłości dawały otuchę jaśniejszej przyszłości, by pamiątki po zasłużonych mężach zachęcały społeczeństwo coraz więcej grzęznące w śpiączce i materializmie do pracy i czynu dla dobra ojczyzny. (...) Zacząłem tedy pakować moje zbiory (...) przy pomocy miejscowej inteligencji (...) zostały ponumerowane i wciągnięte do księgi jako ofiarowane Krajoznawstwu” (Autobiografia ks. Jana Wiśniewskiego, cz. II (1913-1921), k.2-4.)

„Zbiory ks. Jana Wiśniewskiego są powierzone Oddziałowi Towarzystwa Krajoznawczego na rok jeden, podczas którego to czasu Oddział podejmuje się zorganizować muzeum i dać mu podstawy dla trwałego bytu. Jeśliby po roku ks. Wiśniewski uznał że Towarzystwo Krajoznawcze nie gwarantuje bezpieczeństwa dla zbiorów jego, zbiory te może wycofać. W przeciwnym wypadku zbiory przechodzą na własność Oddziału Radomskiego Towarzystwa

Krajoznawczego, z tym zastrzeżeniem, że w razie gdyby Oddział przestał istnieć zbiory mają być oddane do Muzeum Diecezjalnego w Sandomierzu”.

Oddział Radomski, Rocznik PTK 1913, s. 111.

UWAGI:

--

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Małgorzata Wawrzak

Data sporządzenia karty:

25 kwietnia 2018

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

--

METADANE* (wypełnia redaktor/moderator portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA / LICENCJE	